

A politikai emlékezéskultúra fordulópontjai a 7 Nap – Hét Nap családi lapban

Bevezető

Tanulmányunkban a 7 Nap, ill. Hét Nap fordulatosa elmúlt 35 évről számolunk be, azaz 1985-től 2021-ig tartó időszakáról. Ez azt jelenti, hogy érinteni fogjuk a nagypolitikát, az országos politikát és a kisebbségi politikát is. Ezen kívül a művelődést, sportot, művészeteket, és az egyes kiemelkedő eseményeket is, egyszóval mindent, ami hatással volt a 7 Nap ill. Hét Nap, valóságértelmezésére, és az emlékezéskultúrára, amit közvetített. Célunkat a címből következő módon valósítjuk meg, vagyis a hatalmas jegyzetapparátusból csak a találókat használjuk, hogy azok a fordulópontokat világítsák meg. Ezekből nem is kevés volt, mire létrejött a Hét Nap, amit ismerünk. Bizonyára a jövő is hoz majd változásokat, azonban reméljük, hogy nem azokhoz hasonlókat, amelyek az elmúlt 35 évben történtek.

1. Kiindulási pontok

A 7 Nap 1946-ban, április ötödikén jelent meg először és 1953 elején Szabadkára költözött. A Magyar Szó napilap mögött, amely Újvidéken maradt, a jugoszláviai magyarság kulturális szükségleteit elégítette ki, valamint a helyes ideológia útmutatójaként szolgált. Ez az állapot így is maradt, de a lap neves szerzőknek adott helyet, és az újságírók is minőséges cikkeket közöltek többnyire csak érintve a társadalmi politikai helyzetet, kivéve, ha ez kötelező volt (a szocialista ünnepnapok). A választási témák, valamint a magyar ünnepek tabutémák voltak, némi társadalomkritika egyedül a karikatúrákban figyelhető meg, de ott is nagyon finom áthallásos alapon.

Jugoszlávia 1985-ben négy tartóoszlopon állt. Ezek az öngazgatás, a szocializmus, az el nem kötelezettség és nem utolsó sorban a föderalizmus voltak. Ezek mellé társult a vezér Josip Broz Tito személye. Ezeket támadni egyenlő volt a politikai öngyilkossággal és ezt mindenki

* Dr. Mészáros Zoltán, történelemtanár, levéltáros, Szabadkai Történelmi Levéltár

tudta. Ám a többi dolog szabad volt. Lehetett nyugatra utazni, lehetett nyugati zenéről beszélni (Kivéve persze a Queen egyik dalát, ahol Titoról is említést tettek), lehetett írni, verseket, regényeket, esszéket, tanulmányokat, ezeket meg lehetett vásárolni a könyvesboltokban. A lemezboltokban is volt bőven nyugati eredetű, akkor még mikrobarázdás nagy LP korongokon. Bőven akadt tehát téma, amit a Hét Nap feldolgozhatott. És a 7 Nap szinte mindennel foglalkozott.

A 7 Nap nap tehát a szocialista ember alakítója volt, a cél a sokoldalúan művelt, ideológiai értelemben magabiztos, szorgalmas polgár kimunkálása volt. Széles embercsoportot célzott meg. A fiatalok információkat olvashattak a zenéről, a háziasszonyok a konyháról, a kézimunkázásról, volt benne ismeretterjesztés, sőt nagyon korán aktfotók is megjelentek a lapban, elsősorban női erotikus aktfotók, de az egyenjogúság révén férfi aktok is megjelentek néha. A lap elején volt némi politika is, ami természetesen a párt irányadásának volt megfelelő. A lap munkatársai bejárták a Vajdaság településeit, faluriportokat közöltek, mindig volt a lapban tartalom, amiért érdemes volt megvenni, és sokan meg is vették, a nyolcvanas években a lap példányszáma elérte a 50000, sőt a 60000-et is túlszárnyalta néhány alkalommal. Így a lapot, lévén, hogy családi lapról van szó akár 150000 ember is a kezébe vehette.

A Hét Nap, ill. 7 Nap későbbi lapszámait átlapozva láthatók a törésvonalak, ideológiai kanyarok és szakadások is. Tanulmányunkban az elmúlt 35 évre koncentrálnunk, hiszen az azt megelőző időket már feldolgozták,¹ és nem lett volna illő átírni, felülírni, szemlézgetni ebből a műből. Az a mű úgy alkot egészet, ahogy megírták, a másik a 75. évet megünneplő elmúlt 35 évvel foglalkozó pedig másként a maga módján.

2. Az első megbicsaklás – A szűkösség hangosodó megjelenése, és benne az immanens rendszerkritika

Mivel a hét nap 75, éves fennállása 2021-ben volt, ezért 1985-tel volt érdemes kezdeni a történetet. Ebben az időszakban a lap kezdetben halkán, de egyre erősödő hangon az inflációról beszél, amivel bizonyos szempontból szembe is megy a rendszerrel, hiszen annak az volt az érdeke, hogy a meseszerűen jó öngazgatást mutassa be a lap. Ám a gazdaság törvényei sziklaszilárdak, így a lap árán emelni kellett nem is keveset, 40 dinárról, 60 dinárra 1985 novemberétől. A lap főszerkesztője Biacsi

¹ PETKOVICS K. (1986) A Hét nap útja. Forum könyvkiadó, Újvidék.

Antal nem akart szembe menni a rendszerrel, de a fejét sem tudta a földbe dugni, így a lapban fokozódott az elégedetlenség. Egyrészt a gazdasági helyzettel voltak elégedetlenek az újságírók, másrészt pedig saját helyzetükkel. Mivel hangosan nem lehetett a rendszer ellen ágálni, a lap is, és az olvasók is a depresszió felé hajlottak, sőt jobb híján az önmarcangolás is megjelent. Ebben a helyzetben került 1990-ben Csordás Mihály a főszerkesztői székbe. Ennek a főszerkesztői átmenetnek nem voltak viharos hullámai, azaz nem volt törés, csak az érzékelhetett különbséget, aki nagyon odafigyelt a lapra. Csordás Mihály személyiségére jellemző volt a konfliktusok kerülése, míg a lap munkatársai már nem bírták a helyzetet, ezért a lap egyre kellemetlenebb lett a rendszer számára, amely már rég nem volt titoista, hanem annak az átformált miloševići változata, nem kevés nacionalizmussal, amelyet azonban még Tito árnyékából terjesztettek, majd csak az 1989-es gazimesztáni beszédben lesz nyilvánvaló, hogy a legnagyobb népre támaszkodva akarja átvenni az országban a hatalmat Milošević.

3. Szakítás a langyos titoizmussal (1987 és 1989 között)

1985-ben ikonikus volt a Tito képet tartalmazó 5000 dináros megjelenése, azonban ez a bankjegy egyben kezdete lett más bankjegyek megjelenésének, amittől a lap újra és újra azokat a köröket járta: Szegényedés, hogyan elindítani a gazdaságot. Ezeket a szövegeket olvasni szenvedés volt a kutatónak, aki az egyik heti szöveg után percekkel a következő hetit olvasta. Az olvasó nem ilyen töménységben kapta a keserű írásokat. A szerzők kezdetben egy kis rezdülést vártak valahonnan, amely jelzi, hogy elindulnak, majd mennek felfelé, de ilyen jel nem volt, pontosabban csak jelek, és ábrándok voltak. Viszont a „testvéri délszláv” népek egyre hevesebben hozták a diskurzustérbe a saját nemzeti sérelmeiket, nem törődve a másokéval. Utólag nézve minden a robbanás felé vezetett, de ezt nem akarta hinni senki, így fel sem ismerték a veszélyt. Főleg a magyarság nem gondolkodott harsány nemzeti megnyilvánulásokban, nem is nagyon lehetett bevonni ebbe a verbális adok-kapokba, hiszen tudta, hogy a tűzzel játszana, 1989-től lett lehetséges a partizán kegyetlenkedésekről és tömeggyilkosságokról írni. A Hét Nap nem közli teljes terjedelmükben sem az aktuálpolitika, sem az újonnan feltárt a történéseket, csak jelzi őket anélkül, hogy állást foglalna.

4. A rendszerrel való nyílt szembenállás

A 7 Napban senki sem hirdette meg, hogy mostantól Milošević ellen megyünk, azonban ez történt, ugyanis a nacionalista diskurzus, amit a szerbiai társadalom nagy része befogadott a magyarságban fordított eredményt hozott. Az újságírók tehát írták a rendszerkritikus cikkeiket, amelyben általában szó sem esik Miloševićről, mégis ez a fennálló Milošević-féle hatalomnak kevés volt, és ezért 1994 augusztus 6-án megszüntették a lapot (előtte a nyomdával, a papírral, és amivel lehetett zsarolták, mégsem állt be a gyűlölködés kórusába). Fontos, hogy ekkor már a Vajdaság autonómiája csak látszólagos volt, ugyanis 1988-ban egy nagy tüntetéssel, amelyet már sok helyen gyakoroltak az előtt október 6-án ténylegesen és véglegesen megbuktatták a vajdasági vezetőséget, amely nem volt elég óvatos, és nem is politizált okosan. Milošević városról városra szervezett ún. mitingeket. A helyi káder ekkor szabadnapot adott a munkásainak, az autóbuszok pedig hozták a kemény magot, amely meg volt szervezve. A mitingeken Jugoszlávia mellett, és annak „védelmezője“ Milošević mellett álltak ki. Ekkor még Tito képe is megjelent, és az ország csillagos zászlója is.

A lakosság számára egy reménysugár jelent meg Ante Marković személyében aki a szövetségi végrehajtó tanács elnöke volt, gyakorlatilag a kormányfő. Ante Marković stabilizálta a dinárt négy nullát vágott le belőle (denominálás). Árfolyamát a Német Márkához kötötte, az infláció kezelhető sávba került, azonban Szerb és Szlovén részről is kihátráltak mögüle és 1991. december 20-án lemondott. Újra indult az infláció, és a sodródás a háború felé. Új pártok alakultak, többek között háborúellenes pártok is, de amikor választani kellett, mindig a nemzeti pártokra szavaztak az emberek.

Az elfajuló médiaharcban a 7 Nap stílusa is szókimondóbb lett, azonban még ekkor is ügyeltek, hogy tárgyszerűek legyenek. Az emberek észre sem vették, ahogy lassan eltűnik Tito, hiszen a mindennapjaikba tört be a nincstelenség, ez fűtötte a nemzeti vehemenciát is. Az ország nem talált válaszokat a nemzeti kérdésre, a gazdasági kérdésekre, és az ebből táplálkozó irracionális gyűlöletre sem. A „mitingek“, a gazimestani beszéd, a ljubljani „igazság miting“ megakadályozása, és legfőképpen a kommunista szövetség felbomlása, egy irányba mutatott, de abba az irányba senki sem akart nézni, főleg a Hét nap, de 1991-ben elindult a háború.

5. Szemben a háborúval

Jugoszláviában negatív rendszerváltozás zajlott le azaz az ország nem tudott semmit tenni, még egybe sem maradni. Eközben a szocialista blokk országaiban áttértek a jogállamiságra és a liberális kapitalizmusra mint minden rendszerek legjobbjára. Magyarországon 1989-ben hangzott el, hogy az orosz katonák menjenek haza, ebben az időszakban már nagyban lehetett írni a magyarországi eseményekről, évfordulókról.

A 7 Nap 1990 január 26-án tette közzé a történelmi VMDK, azaz a szakadások előtti párt nemzeti programját, amit a Hét napban üdvözöltek. Ahogy az első politikai hetilapot is a Naplót.

Sajnos a VMDK nagyon korán szétszakadt, és a 7 Nap az újonnan létrejövő VMSZ-t támogatta.

6. A 7 Nap elleni támadások kivédése

Ebben a társadalmilag turbulens helyzetben a 7 Napban is változások kezdődnek, az alapító a szerkesztőség által nem támogatott Savović Margitot állította a lap élére, akit az újságírók nem tekintettek annak, mégis ő volt feltüntetve főszerkesztőként. Amikor ezt a helyzetet megoldották a tartományból Vlaovics Józsefet akarták a lapra erőltetni. Neki viszont nem adtak írásokat, így szerkeszteni sem tudott.

Viszont a megkezdett ellenzéki diskurzust folytatta a Lap, mindaddig amíg ennek voltak anyagi alapjai, papír, nyomdaköltség stb. Emellett azonban még fontosabb lett, hogy a szerkesztőség egységbe kovácso-lódott, és ezek után együttesen tudtak fellépni.

7. A kilencvenes évek – háború az országban robbanás a lapban

Az 1991-es év eleje még tűrhető szellemben telt, azonban június 25-én a szakadár köztársaságok kimondták, azaz Szlovénia és Horvátország parlamentjei megszavazták a kiválásukat Jugoszláviából és elindult a háború. Sem a lap, sem a VMSZ nem akart beleszólni a konfliktusba. Egyszóval ki akart maradni belőle, de nem tudott. Akarva akaratlanul távoli vidékek harcairól írt, és a nyugati diplomaták békítési szándékairól kellett írni (Cyrus Vance, Lord Carrington, Hans Van den Broek, João Deus Pinheiro, Gianni De Michelis, Lord David Owen és Tadeus Mazowiezky). Ekkoriban Németh János írt erős szövegeket. A 7 Nap azért

többnyire a hátországgal foglalkozott. A menni vagy maradni dilemmájával, és a magánbankok megjelenésével, amelyek becsapták² az ügyfeleket.³ A magyarságot a nyelvhasználat, a tájékoztatás, az ünnepek, a közoktatás és a föld visszaigénylése foglalkoztatta. Az újvidéki TV felmondott öt tehetséges és jelentős újságírónak (Bódis Gábornak, Németh G. Árpádnak, Balázs Attilának, Keszég Károlynak és Csíkos Zsuzsának). Velük is foglalkozott a lap.⁴ A politikailag is forró nyárból a bizonytalanság várta az iskolakezdet, mert nem lehetett tudni, hogy szűnnek meg osztályok, vagy középiskolai szakirányok. Mégis azt vallották, hogy a legtöbbet kell adni.⁵

A Csordás Mihály féle Hét Napot 1993. augusztus 6-ig tolerálta a hatalom. Csordás Mihály megengedte, hogy az újságírók nyíltan, de tárgyyszerűen megírják a mondanivalójukat, meglátásaikat, itt-ott némi kemény szó is leíródott.⁶ De a 7 Nap nem akart forradalmat csinálni. Azonban 1993 augusztusa után már a saját fejük után kellett menniük, más lehetőség nem volt.

8. A három hét nap rövid korszaka, és ennek háttere

Az újságírók nagy része Dudás Károly vezetésével egy új magánlapot alapít az Új Hét Napot, amelynek igazgatója Gerlovics Szilveszter lett. Megtörtént tehát az első törés a lap életében, hamarosan azonban jött a következő. Az Új Hét Napban is szakadás történt, és Dudás Károly vezetésével 1994 augusztus 4-én megjelentetik a Szabad Hét Napot. Ennek a szakadásnak a hátterében a politikai szakadás volt, ugyanis a VMDK-ból kizárták a vezetést kritizáló platformosodó belső ellenzékét.

Ezek után a Csordás féle döntés is megszületett, hogy beáll a 2x7 Nap mögé. Emberileg ez érthető, azonban ezzel akaratlanul is a diktatúrát támogatta. Viszont Dudás Károly Milošević ellen ment a kezdetektől, nem kellett nagy politikai tapasztalat ahhoz, hogy az országban az ő tevékenysége, vágyai és céljai okozzák, azaz tetézik a bajt. Azt hiszem, hogy Dudás Károly sohasem írt le egy jó szót sem Miloševićről mert nem

² G. KESZÉG Valéria: *Aki mer, az veszít is*. 1993. február 12., 5. o.

³ SZŐKE Katalin: *Csalóka ígéret*. 1992. november 13., 6. o.

⁴ MAKAI József: *Papír és megfogalmazás*. 1991. március 8., 12-13. o.

⁵ OROSZ Ibolya: *Kötelességünk a maximumra törekedni*. 1991. május 17., 12-13. o.

⁶ A knini eseményekkel kapcsolatban: NÉMETH János: *Repül a trafik*. 1990. november 2., 10. o.

is lehetett. Ellenben kritika van, a rendszer ellen, de a más politikai opciók iránt is. Dudás Károly egyértelműen a VMSZ mögé állt. Egyébként ekkoriban éli erkölcsi értelemben a fénykorát a Magyar Szó is, ahol az újságírók szintén nem írtak úgy, ahogy a rezsim akarta. A Napló esetében ez még fokozottabban így volt. Mégis ezekben az időkben is a politika a lap felét sem teszi ki. A Szabad Hét Nap családi lap maradt. És az is igaz, hogy ritkán adott módot a VMSZ-től különböző véleményeknek. Ez alól Dudás Károly kivétel volt, mert gyakran radikálisabb véleményének is hangot adott. A langyos szocializmusban még nem volt vezércikk. Ebben a korszakban viszont az egyik fő része lett az újságnak.

A Szabad Hét Napot, ekkoriban a félénkebb magyarok magyarokodónak tartották. És valóban a lapban megjelentek a magyar szellemiségű tartalmak is. Az előző évtizedben még csak jelzésszerűen voltak jelen, azonban amikor a minden oldalról kikezdték a közös hazát, a Szabad Hét Napban, elkezdtek normálisan, Magyarországra, az anyaországra tekinteni. 1991-ben jelennek meg az egyházi tartalmak is (az első kivételes alkalom 1989-ben volt mindjárt kettő, ugyanis a katolikus Püspök Péntes János mellett a Karizmatikus protestáns Philadelphia gyülekezetéről is beszámolt a lap). Ekkoriban gyakoribbak lettek az újság kapcsolatai is magyarországi kollégáival. És időnként fontos segítséget is kaptak Magyarországról.

1992-ben tovább menetelt az ország, azaz ami maradt belőle (A szerencsétlen boszniaiakat csak márciusban ismerték el, amikor már nagyban folyt a háború), a kis-Jugoszlávia⁷ a borzalmak felé. Azonban ebben az évben vágta az infláció, és még egy nullát levágtak (denomináció) a dinárról. Borzasztó volt ebben az évben és a következőben is a lezárt koporsókban hazaszállított kiskatonák, egy család tragédiájáról tudósítani.⁸ Oromhegyesen úgy döntöttek a behívottak, hogy nem vonulnak be és a helyi kocsmában létrehozták a Zitcer szellemi köztársaságot. Ekkor már a nemzetközi szervezetek odafigyeltek mindarra, ami a jugoszláv térségben történik. A vajdasági magyarok lemondó mosollyal konstatálták Branko Kostić 1995 januárjában, az egykori államelnökség elnöke a szállóigévé vált mondatát, hogy „*ha kell, gyökeret eszünk, de akkor is megőrizzük nemzeti büszkeségünket*”. 1994-ben a paródiát súrolta az, amikor az elnök felesége Mirjana Marković új pártot hozott létre, az Egyesült Baloldalt (Jugoslovenska Ujedinjena Levica). De a tragédia az

⁷ NÉMETH János: *Harmadik nekifutásra*. 1992. május 1., 5. o.

⁸ DANKÓ László: *Vádló kérdések*. 1992. május 8., 6-7. o.

volt, hogy ez igaz volt.

Egy rövid ideig tehát három Hét nap is létezett. Mégis a Szabad Hét Nap lesz, amely végül megmarad. Az Új Hét Nap pénzügyileg nem bírta sokáig 1995 áprilisában megszűnik.⁹ Az Állam pedig Csordás Mihály vezetésével a 2x7 Napot jelenteti meg, 1994. szeptember 21-én.¹⁰ Ez konfliktuskerülő, értékeket átmentő, de mégis a háborúkat vívó hatalom háttérében működő lap volt, amely egészen jónevű szerzők írásait is közli, és az olvasóközönség ezt tudja, mégsem tud mellé állni. A Szabad Hét Napot tartja hitelesebbnek, a Szabad Hét Nap diskurzusát érzi a magáénak.

A Szabad Hét Napban egy-egy vezércikk nagyot szólt, és egyes írások is beszédtema voltak. Egyes írásokon hetekig vitatkoztak, és az értelmesebbnél értelmesebb kulturális elit is beleszólt a vitákba.

9. Milošević ellenében nyílt sisakkal

A Szabad Hét Napot a világosabb beszéd jellemezte. Ezért lesz majd a Szabad Hét Dudás Károlyllyal a győztes lap. Dudás Károlyban megvolt a főszerkesztő határozottsága, a politikai ösztön, amellyel a VMSZ mellé állt, és aki mellett lojális újságírók álltak, akik a Hét nap szellemiségébe a kultúra, művészet mellett az aktuálpolitikával gazdagították, ezzel tették forróvá, érdekessé a lapot. Nem számoltak azzal, hogy valaha is központilag támogatott lap lesznek, így kitaláltak egy jelszót is, miszerint a Szabad Hét Napot csak az olvasó veheti meg. Az egyébként ötletes logóról le kellett mondaniuk, azt a 2x7 Nap használta. Ennek ellenére az olvasók elfogadták az új stílust, a szerkesztéspolitikát a VMSZ-hez közelebb volt, és ezt is elfogadták. A Szabad Hét Napban karakán hangvételű cikkek jelentek meg, a fennálló rezsimet bírálták, ahogy az összes független sajtóorgánium is. Nem egyszer közöltek valamelyik szerb rendszerkritikus (pl. Milovan Đilas) médiához kapcsolódó írást, illetve karikatúrákat is átvettek.

A horvátországi háború és a boszniai is 1995-ben ért véget. A harcoló felek kimerültek, viszont a boszniai muzulmánok fegyvert kaptak az USA-tól és olyan lendületesen támadtak, hogy végül az USA-nak kellett

⁹ Vamadia: <https://www.vamadia.rs/periodika/uj-het-nap> (a letöltés dátuma: 2022. május 31.).

¹⁰ Vamadia: <https://www.vamadia.rs/periodika/7-nap?periodika%5B0%5D=evfolyam%3A49> (a letöltés dátuma: 2022. május 31.).

megálljt parancsolnia. Ez után lehetett tárgyalóasztalhoz ültetni a három népvézért, Miloševićet, Tuđmant és Izetbegovićet. 1995. november 25-én aláírták a Dayton-i békeszerződést, amit még Párizsban is szentesítettek december 14-én.

Milošević rendkívül ügyesen „használta” az embereket. Először Milan Panićot győzte meg arról, hogy kormányfő legyen majd, amikor szükségyszerűen szembe kerültek egymással menesztette őket. Így járt Dragoslav Avramović is. Mindketten jó gazdasági szakemberek voltak. De csak arra használta őket, hogy saját hatalmát tovább éltesse. Ugyanezt tette Dobrica Ćosić íróval is.

A magyarság a háborús évek alatt megtanult tisztelettel odafigyelni magyarországi nemzettársaikra, akikről a titoizmusban azt tanították, hogy semmi közük hozzá. A háborús években megtanulták, hogy igenis van közük hozzájuk.

10. A kényelmetlen béke

Senki nem tudta mikor és hogyan, de érezni lehetett, hogy a háborús konfliktusok sorozatának még nincs vége. Ugyanis Koszovó területén még nem háborúztak, pedig a koszovói mítosz megértése vezet el a jugoszláv vég megértéséhez. Az 1996-os, az 1997-es és 1998-as évek, a pangás, az infláció, az egyhelyben topogásról szóltak. Ezek az évek a szorongás évei voltak, ezekben az években sztrájkok voltak, és a hatalom szinte mindenkit kijátszott egymás ellen. Még a Horvátországi szerbeket is feladta, ezért lehettek az 1995-ös horvát akciók olyan sikeresek, ami Szerbiából, de főleg Vajdaságból a menekültek kérdését is felvetette, akik nem ismerték a helyi viszonyokat, és a magyarokban veszélyt láttak, de veszélyesek voltak a gyűlölet éveiben szocializált fiatalok is. Ez után Milošević mint egy megszállott szerencsejátékos új háborúba kezdett, ezt a nyugati hatalmak nem tolerálták, és Milošević viszont nem akart érdemben tárgyalni. Majd elkezdődtek a bombázások. Minderről a Hét Nap szabatosan tudósít, és nem adja fel családi lap voltát.

Az elkövetkező évek nem hoztak jobbulást, Szerbia ura az inflációval játszott, Amikor volt deviza nem volt dinár, amikor dinár volt nem volt deviza, így vették ki az emberek zsebéből a maradék pénzt. Nem fizették időre a fizetéseket, így devizát kellett eladniuk, majd amikor megérkezett a deviza a feketepiacra, akkor venniük abból, hogy a dinárjuk értéke ne szálljon el. Amikor a külföldről is támogatott Otpor (Ellenállás) szervezetbe tömörült egyetemistákat sorozatosan bántalmazták, és

verték, megfordult a helyzet. Ez előtt Milošević a koszovói témát akarta aktualizálni, és hadmozdulatokat hajtott végre, egyértelműen látták, hogy a rendőrnek átfestett katonai alakulatok harcban állnak az UÇK albán felszabadító mozgalommal, és a civileket is bántalmazta.

Sőt, ő lett az, aki a szerbeket megverette, ellentétben azzal amit Gazimestanon ígért, lassan az szépkorú lakosságnak sem tudott semmi jót mondani, hiszen az utcán az unokáikat verette rendőrségével.

9. Vége van – Milošević bukása

Nem tudni mekkora erőt képviselt az UÇK, és azt sem, hogy ki fegyverezte fel őket. Albániában ugyanis volt egy felkelés miután kiderült, hogy az egész országot egy nagy piramisjátékba vonták, és ekkor a tömeg betört a kaszárnyákba is, és fegyvereket is elvitt onnan. A helyzet kezelésére a szerb elnök megint a hadsereget vetette be.

Erre az USA reagált, majd amikor látta, hogy nem lehet érdemben tárgyalni támadást indított az ország ellen 1999. március 24-e és június 6-a között (valójában 10-én szüntették meg a készültséget, miután aláírták a Kumanovó-i egyezményt). A NATO világossá tette, hogy kész a végsőig elmenni, ugyanis logikusan felépített stratégiával támadott. Ekkoriban újságírónak lenni rendkívül nehéz volt lenni. Egyrészt Milošević bukását mindenki akarta, de nem úgy, hogy a fejére bombák hullanak. Szerencsére az amerikaiak precíz eszközöket használtak.

Mértékadó források szerint a veszteségeket 489 és 528 közé tették, az anyagi kár kb. 30 milliárd dollár volt. A Hét Nap hetilap révén minden héten hozott új információkat, ezek sajátos kordokumentumok, hiszen nem az információk frissessége a fontos, hanem az, hogy összefoglalták a történéseket minden héten. Sajnos vajdasági magyar fiatal áldozatok is voltak. A bombázások után, noha nagy volt a NATO elleni gyűlölet, de azért az egész ország lakossága tudta, hogy ehhez kellett Milošević politikája is.

Amikor a NATO az élő katonai erő megsemmisítésébe kezdett Milošević beadta a derekát. Azonban már nem volt már hátra sok a politikai karrierjéből, ugyanis a 2000-es választásokat is el akarta csinálni, de ez ellen olyan tömegek lázadtak fel, és rendőri, valamint katonai egységek tagadták meg a engedelmességet. Le kellett mondania.

Mindenkinek elege volt a pangásból, a szorongásból, hogy ki tudja-e fizetni a számlákat, hogy tud-e cipőt venni a gyerekének. A lázadás elemi erővel tört ki.

10. Végre egy vállalható rendszer

Milošević bukása és Đinđić miniszterelnökké választása már olyan dolgok voltak, amivel rég nem találkozott a Szabad Hét Nap. Ezzel azonosulni tudtak.

Még 1999 augusztus 20-án létrejött az Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács. A testület formailag civil szerveződés volt, de a tagjai a magyarság politikai elitjébe tartoztak. Az augusztus 25-ei Szabad Hét Napban tudósítottak megalakulásáról. Az Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács tájékoztatással megbízott tagja Klemm József kiemelte: nem pusztán magyar nyelvű, hanem magyar szellemiségű tájékoztatás szükséges.

A Milošević bukása előtti választási kampány hosszú volt, és már augusztusban elkezdődött. A Hét Nap a maga eszközeivel segítette a győzelmet majd örömmel számolt be arról, hogy vége a diktatúrának. Erről, lévén, hogy hetilap október 11-én számolt be a Szabad Hét Nap. Addigra már tényleg eldőlt, hogy vége van Miloševićnek.

A 7 Nap, és a Szabad Hét Nap 1985 és 2000 között addig nem látott feszültségeket élt meg a széteső ország, a kimondhatatlanul nagy infláció, a négyszer denominált dinárról összesen 20 nullát „vágta le”. Ám legfőképp a Dudás Károly körül kialakuló és összetartó szerkesztőség túlélt minden bajt. Vajdaság új vezetői úgy döntöttek, hogy a Szabad Hét Nap méltó a támogatásra, és a 2x7 Nap megszűnt, ám az új lap nevéből a „szabad” jelző is kiesett formai, jogi okokból, és technikailag a Szabad Hét Nap szűnt meg, mégis annak a szellemisége élt tovább.

11. Az újrendeződés

Az immár Hét Nap a logót nem veszi vissza, mert a Szabad Hét Nap megjelenését, annak formáját megszokták az olvasók. A bukás utáni néhány hónapban még Szabad Hét Napként jelenik meg, és a ma (2022) is létező Hét Nap 2001. január 17-én indul útjára, és Dudás Károly még 12 évig szerkeszti. Az alapító ekkor még a Vajdaság Autonóm Tartomány Képviselőháza.

A megbukott diktatúra sok kárt tett a társadalom egészében, a nincstelenség, a felemás ideológia, nem tűnt el nyomtalanul, a mai Szocialista Párt nem határolódott el Miloševićtől, mégis rendre bejut a parla-

mentbe. A fordulat nem jelentette azt, hogy az anyagi gondok megoldódnak egy csapásra.¹¹ A Hét Napban továbbra is fontos maradt a megjelenés feltételeinek szavatolása, és ezzel küzdött a Magyar Szó is, amelyet a maga eszközeivel a Hét Napi s segített.

Noha a VMSZ abban reménykedett, hogy Vajdaság visszakapja a joghurtforradalom során elvesztett jogait, ez nem történt meg. Nagy gond volt, hogy a világ számára gazdasági haladást jelentő évtizedet Jugoszláviában azaz Szerbiában eltékoztatták, ugyanis 2001-ben terrortámadás történt. A Világkereskedelmi Központ (World Trade Center) ikertornyai ellen, amelyek ledőlése előre jelezte, hogy az új évtized nem lesz nyugodt és békés, pedig éppen erre lett volna szüksége a még mindig létező „kis“ Jugoszláviának, hogy gazdaságilag magához térjen. A szerbiai rendszer lassan állt fel, mert a diktatúrát megbuktató erők közös nevezője a diktatúra bukása volt, egyébként pedig sokban különböztek. A kormány megalkulása után, amelyben Kasza József alelnök volt, Ispánovics István lesz a VMSZ soraiból a polgármester.

Dudás Károly a Hét Nap egyértelmű vezéralakja az elmúlt 35. évnek. Azonban a Milošević (akit április 4-én adtak ki a Hágai Bíróságnak) utáni korszak új kihívások elé állította a Hét Napot. Egyrészt megjelent a konkurencia a Családi Kör c. újságban, ahol egy szintén jó szerkesztőség állt össze, ám rendkívül VMSZ kritikus, és az akkoriban nálunk népszerű Nyílt Társadalom Alapítvány által támogatott, alternatívákat támogatta. Emellett a Magyar Szó Tarka világ gyakorlatilag egy szórakoztató hetilap lett. A Hét Napnak keresnie kellett a helyét.

A helyzet kevésbé turbulens, de mégsem mondható nyugodtnak. A lap egyértelműen a Szabad Hét Nap utóda, munkatársai, szerkesztéspolitikája ezt mutatja. Azonban eltűnt a főellenség Milošević, és a lap harcosszélből le kellett venni. Úgy tűnt, hogy Zoran Đinđić valamint Kasza József, aki alelnöke is volt az országnak jó a kapcsolatban van vele, és, hogy a magyarságnak van oka reménységre, azonban az elnök 2003. március 12-én jól megtervezett merénylet áldozata lett. A Demokrata pártban újra rendezték a sorokat, és ez működőképesnek is tűnt, azonban egyrészt elkezdődött a pártban a villongás, amely pártszakadásokhoz vezetett. Másrészt a magyarság érdekei nem érték el az ingerküszöbét az éppen egymással, vagy egymás ellen küzdő politikusoknak. Vajdaság au-

¹¹ *A sajtó sem kivétel.* 2001. augusztus 1., 7. o. nyilatkozta Németh Jánosnak Rafail Ruszkovszki tartományi tájékoztatói titkár.

tonómiájának visszanyeréséből pedig semmi sem lett, mert a nemzeti oldal nem támogatta.

12. Támogatás fenntartásokkal

Amikor már látszott, hogy az új rendszer nem adja vissza azt, amit Milošević elvett, ez csalódás volt. Amikor az látszott, hogy az országos pártok egymással foglalkoznak és nem érdekli őket a kisebbség, szintén csalódás volt.

Azonban tagadhatatlanul voltak eredmények. a fizetések vásárló ereje a négyszeresére nőtt. A magyarországi kedvezménytörvény, a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet megalapítása, és az omnibusztörvény, és a kisebbségi törvény is. és 2002-ben megalakultak a Nemzeti tanácsok is, de ez nem elég, gazdasági háttérre is szükség volt Pásztor István fogalmazta meg, hogy helyzetbe kell hozni a magyarságot.¹²

Szerencsére Vojislav Šešeljt nem kellett kiadni Hágának mint Miloševićet, mert elment magától, és úgy gondolta, hogy Hágából irányítja majd pártját, azonban annak vezetői belátták, hogy ez nem fog menni, és szakítottak vele, ezzel egyidőben vállalható politikai opció is lettek, hiszen nem folytatták a háborús uszítást, és majd egyre jelentősebb ellenfelei lesznek az egy helyben topogó, adósságot felhalmozó kormánypártoknak. Az első nagy sikerük 2012-ben történt amikor az elnökük Tomislav Nikolić lett a köztársaság elnöke. 2014-ben pedig parlamenti többséget is megszerezték, és Aleksandar Vučić karrierje, amely ma azaz 2022-ben is tart. A párt sokat változott. A Haladók visszavettek a nacionalista retorikából, és az országon belül elérhető sikerekre koncentráltak, emellett sikerült megnyerniük ügyüknek más pártokból származó politikusokat is, akik közül többen alkalmasnak tűntek az irányításra egy-egy szektorban.

Ugyanekkor Magyarországon 2002-ben már/még nem a nemzeti erők voltak hatalmon, így a Hét Napnak nem maradt más hátra minthogy szórakoztasson, és a politikáról hűvösen írjon. A Hét Nap szabadságharcos retorikájára már kevésbé volt szükség, és meg kellett találni az akkor érvényes diskurzust. Ami nem ment zökkenőmentesen. Az idők változtak. Időközben létrejött a Magyar Nemzeti Tanács, amely a civil kezdeményezésből politikai orgánummá nőtte ki magát, vagyis a vajdasági magyarság személyi elvű autonómiájának törvényes képviselője lett, valós

¹² Bús Ottó: *Utcához a többiek előtt*. 2002. augusztus 14., 7. o.

felhatalmazásokkal. 2003-ban a Jugoszlávia megnevezés is átköltözött a történelembe, mert február 3-ától Szerbia és Montenegróra változtatták az ország nevét. A politikai rendszer lassan regenerálódott, a demokrata párti Boris Tadić csak kis előnnyel győzte le Tomislav Nikolićot 2004-ben.

A magyarság ebben az időben erőre kapott, és elkezdte kiélni nemzeti érzelmeit, ill. a múlthoz való viszonyát tisztázni, ennek az egyik fontos pontja volt a 2004. május 4-i honvédtalálkozó. Ebben az esetben látszott meg, hogy a szerb társadalom nem áll még készen az elfogadottságot illetően, ugyanis az esetből botrány lett, és a rendőrség kihalgatta a szervezőket: Matuska Mártont, Kókai Pétert és Bunyik Zoltánt. Ezen kívül a sok magyarverés után, Temerinben magyar fiatalok vertek meg és aláztak meg egy szerb fiatalembert. Az igazságszolgáltatás a magyarverések esetében soha nem lépett fel, de ebben az esetben elrettentő börtönbüntetést szabott ki a résztvevőkre.

Azonban a magyar-magyar helyzet javulóban volt, és Orbán Viktor akkor még ellenzékben a VMSZ-t támogatta vajdasági útján. A cél a kettős állampolgárság lett. Azonban a 2004. december 5-én nem szavazták meg Magyarországon a kettős állampolgárságot (azaz az szavazás érvénytelen volt, mert nem mentek ki elegendően szavazni), ami szomorúsággal, és dühvel töltötte el a vajdasági magyarokat. A Hét Napban inkább a szomorúság tükröződött. Az MNT 2005-ben fogadta el a *Tisztelgés az ártatlan áldozatok emléke előtt c.* dokumentumot, amellyel a kibeszéletlen és megoldatlan erőszakról foglalt állást. Ezekről az EBESZ is tárgyalt.

13. Az új hang keresése, és az olvasottság növelése

A Hét Napban 2005-ben újult erővel igyekeztek jobb lapot csinálni, kiszorgálni az olvasókat, de ez nehéz volt, pedig egy sor új rovatot indítottak el. Ekkoriban a Hét Nap erősen felvállalta a kisebbségek védelmét, és a kárpát medencei újságírók szerveződését.

A magyar parlamentben 2005-ben találták meg azt a megoldást, hogy mindenki, akinek magyar állampolgárságú őse volt megkaphatja a magyar állampolgárságot. Ebből nő majd ki a kettős állampolgárság. 2006-ban pedig a Szabadkai Magyar Tanítóképző indulásáról beszéltek a nagypolitikában. 2006-ban kivált Jugoszláviából Montenegró, népszavazás után. Miután 2006-ban Palicson átadták Szarapka Tibor szobrát, lett helye az 1956-os ünnepeknek is, amelyet rendszeresen ott tartottak. Magyarországon pedig miután kiszivárgott az öszödi beszéd botrányos

volt a kerek évforduló. A rendőrség erőszakot vetett be.

A VMSZ a 2007-i választásokon eredményes volt, a parlamentbe 3 tagot, a helyhatósági választásokon is jól szerepelt. A magyar-magyar kapcsolatokat illetően Szili Katalin politikától független nemzetstratégiát javasolt, amivel a VMSZ egyetértett. Kasza József távozása után Pásztor István lett az elnök, aki reálpolitikus volt, párbeszédre hajlandó, és az MNT támogatója. A hét nap természetesen interjú készített vele augusztus 5-én. Azonban a helyzet nem volt harmonikus. Ebben az évben Rúzsa Magdi képviselte Magyarországot az Eurovíziós dalversenyen, amit a szabadkai kábeltévé nem közvetített sem a magyar, sem a horvát csatornáján, erről írta Dudás Károly, hogy hétköznapi fasizmus.¹³

A nemzeti tanács létrejöttének hosszú politikai háttere van, 1991/2-ben vetették fel a témát. A szerbiai hatalom 2002-ben törvény született, hogy 2009-ben ténylegesen is létrejöjjön a képviseleti alapon szervezett, és tagjait választáson listákon választják meg. Az MNT-nek fontos funkciók is a hatáskörébe estek, így a Hét Nap felügyelete is.¹⁴ Ennek ellenére ez az év mégis gazdag volt eseményekben, amely a honosságunk érzését erősítette. A Hét Napban a magyarországi és itthoni témák teljesen harmonikus „keveredésben” jelentek meg. Az olvasó a szűkebb, és a tágabb környezetéről is tájékozódhatott. Nagyot ütött az emberiségen a 2008-as pénzügyi válság. Ettől is fontosabb volt azonban, hogy az év elején Pásztor István jól szerepelt az elnökválasztáson, ezzel megmutatta a magyarság súlyát a szerbiai politikai életben, Kampánya középpontjába azt helyezte, hogy milyen Szerbiát szeretne, és ez a stílusváltás tetszett a szavazóknak. A szerb politikum is elégedett lehetett vele, hiszen nem volt konfliktuskereső. Viszont az albánok február 17-én kikiáltották a függetlenségüket. Közben az országos koalíciót alkotó pártok összevesztek és új választásokat írtak ki, amire a VMSZ a „Tudjuk a dolgunk” szlogennel készült.

A demokraták gátlástalanul igyekeztek magyar szavazatokat szerezni, végül a parlamentben a Magyar Koalíciónak négy parlamenti hely jutott, vagyis a három képviselő mellett (Pásztor Bálint, Varga László és Kovács Elvira) Fremond Árpáddal bővült a képviselők száma.

A vajdasági magyarság egy politikai szocializáción kellett, hogy átessen, ugyanis a pluralizmust elsőre úgy értelmezte, hogy a magyar

¹³ DUDÁS Károly (2007) Hétköznapi fasizmus, május 16., 3. o.

¹⁴ DUDÁS Károly: *Alapítócsere avagy: az autonómia felé.* 2004. július 14., 3. o.

pártra szavaz. Ez után az egyes politikusok vitái odáig nőttek, hogy pártszakadások történtek, sőt a rezsim is csinált egy saját pártot is. Ez után a magyarságnak meg kellett értenie, hogy a pluralizmussal okosan kell bánni, és két fontosabb párt alakult ki. Az egyik a VMDP önmagát programpártként definiálta, és az előre meghatározott célokból nem engedett. Sajnos a szerbiai politikai elit sem engedett, így a kristálytisza elvek megvalósíthatósága a nulla felé gravitált. Másrészt a VMDK-ból kivált VMSZ élén (Csubela Ferenc rövid elnökösege után) Kasza József realpolitikus volt, azonban nagyon konfrontatív volt, és személyiségében volt valami megosztó, mégis pártja a legerősebb volt. Azonban 2007-ben úgy döntöttek, hogy Kasza József érdemeinek elismerése mellett egy hasonlóan realpolitikust választanak, aki több irányban is koalícióképes embert a VMSZ élére Pásztor Istvánt került. Ez jó döntésnek bizonyult, ugyanis 2008-ban már rég nem látott sikert ért el egy, a VMSZ magyar párt, azzal, hogy majdnem mindenkit fel tudott maga mögé sorakoztatni. A vajdasági magyarság tehát bejárta a politikai szocializációs útját, tudta, hogy politikai érdeket érvényesíteni, csak a maximális erőfeszítéssel lehet, nem szétdobálva és elszórva a szavazatokat, a kisebb közösségi és közös érdekeket pedig a civil szervezetek, kultúrkörök, és más sokrétű szervezke-dés útján érhetik el.

14. Újabb küzdelem

A 2008-as évben egy nagy törés is volt, ugyanis az akkor kormányzó Demokrata Párt egyszerűen nem akarta az alkotmányban garantált pénzt visszautalni a Vajdaságnak. A VMSZ ez ellen szót emelt és elkezdődött egy politikai küzdelem. Mindez a lapban is követhető, és a VMSZ, mint realpolitikát gyakorló párt lassan távolodott, majd oldalt is váltott, és a szerb nemzeti oldallal fogott össze, amelynek a múltja nem volt makulátlan, de határozottan, és láthatóan szakított azzal. A Hét Nap körül megváltozott a világ, immár nem kellett politikai harcot vívnia. A hírek világa is átalakult, de a Hét Nap olvasottsága nagyjából az egy tizedére esett vissza. A szerkesztőség igyekezte lefedni egész Vajdaságot és tudósítani, elemezni, hírt adni, amiről csak lehetett. A VMSZ is 15 éves lett. A harc immár az olvasókért folyt. Ezen kívül a pénztelenség, a szegénység volt a téma, a Magyar Szó újságírói sztrájkot is kilátásba helyeztek Szabó Hangya Teréz Radovan Jelašić-tyal,¹⁵ a Szerbiai Nemzeti Bank

¹⁵ *Mire költik ezek a pénzt?* 2009. augusztus 26., 10—11. o.

kormányzójával beszélgetett, aki szerint az államnak úgy kellene gazdálkodnia, mint ahogyan azt a felelős állampolgár teszi saját pénzével. A Vajdasági magyar politikai élet a Nemzeti Tanács törvényesítését várta, és a Vajdaság Statútumának kihirdetését (utóbbi majd csak 2010-ben történik meg). A Nemzeti Tanács létrehozásához szükséges aláírásokat, aminek az élére Pásztor István állt, a maga eszközeivel a Hét Nap is támogatta. A szerbiai politikai élet meglehetősen ideges, ugyanis a választásokat a köztársasági elnök rendeli el, és nem is kell különösen indokolnia, így a lakosságnak lassan elmegy a kedve a demokráciától, pl. 2012 és 2022 között öt alkalommal tartottak különféle választásokat, ez túl sok. 2010-ben a legfontosabb esemény az volt, hogy a Fidesz kétharmados győzelmet aratott a választásokon, és a parlament első törvényével helyreállította a 2004-es szegényt, és törvényt hozott a kisebbségi magyarok kettős állampolgárságáról, ezen kívül a június 4-i gyásznapot a nemzeti összetartozás napjává nyilvánította. A VMSZ a Demokrata párt bosszúhadjáratával találta magát szemben, amely a hatalom minden szintjén akadályozni igyekezett. Ebben Szabadkán is eredményes lett, sőt a VMSZ-en belül is viták voltak. Kasza József és Bunyik Zoltán különvéleményüket hangoztatták, amelyek nem álltak összhangban a VMSZ politikájával, így fegyelmi eljárás után kizárták őket a pártból.

Az 1944/45-ös tömeggyilkosságokkal is foglalkozott a lap, ugyanis megszületett az első bírósági felmentő ítélet, amelyet Forró Lajos történész kezdeményezett. Az akadémiai vegyesbizottság is megkezdte munkáját.

A június 6-i MNT választáson a VMSZ támogatta Magyar Összefogás dr. ifj. Korhecz Tamás vezetésével fölényesen megnyerte az MNT választást (77%). Ezen kívül a VMSZ küldöttsége részt vett az Európai Néppárt kongresszusán,¹⁶ amelyre kisebbségi magyar párt még soha nem kapott meghívást. A VMSZ ösztöndíjprogramot is beindított az itthon tanulási fejlesztéséért.¹⁷ A Hét Nap a nagycsaládos életformát is népszerűsítette.

Ebben az évben is Palicson ünnepelték Szent István Ünnepe, és ekkor lépett életbe a kettős állampolgárságról szóló törvény.

2011-ben sokan kérelmezték a magyar állampolgárságot. Ez volt az év legjellegzetesebb momentuma. A magyar parlament új alkotmányt

¹⁶ A VMSZ az európai politikai színtéren. 2010. november 24., 5. o.

¹⁷ OROSZ Ibolya: *Legalább 500 MNT-ösztöndíj*. 2010. december 1., 7. o.

is hozott.¹⁸ Ebben az évben forró téma volt még a vagyonvisszaszármaztatás, és a Magyar Szó főszerkesztőjének a leváltása. A vagyonvisszaszármaztatás formai értelemben elfogadhatatlan volt a VMSZ számára, hiszen hátrányos helyzetbe szorította volna a magyarságot, azonban hosszú és szövevényes küzdelemmel sikerült Boris Tadić elnököt rábírní egy méltányos megoldásra.

Összességében a politikum nem volt elégedett a szerbiai alkotmányos renddel, azonban az MNT elkezdte a stratégiák kidolgozását. Minderről a Hét Nap tárgyilagosan, de erőteljes hangnemben írt.

15. Napjaink Hét Napjának kialakulása

A Hét Napnak megcsappant az olvasószáma. Az olvasókért folyó küzdelmet pedig nem lehetett úgy vívni, hogy semmi sem változzék meg. Ahogy a politikai életben itt is újítani akartak és a Magyar Nemzeti Tanács is változtatott.

A Hét Nap Új főszerkesztője Tomek Viktor lett (kezdetben csak megbízott) főszerkesztőként nevezte ki az MNT. A megbízott igazgató László Edit lett, Dudás Károly, az addigi főszerkesztő pedig főmunkatárs lett.¹⁹ Ezekkel a döntésekkel a Hét Nap történetében egy fontos és hosszú időszak zárult le. Dudás Károly meglepődve vette tudomásul, hogy leváltották, kimozdították abból a szerepből, amibe beleélte magát, azonban továbbra is fontos szereplője maradt a kulturális életnek.

Tomek Viktor egy 21. századi, hiteles és közszolgálati lapot akart csinálni. Dudás Károly érdemei vitathatatlanok, ahogy írói és szerkesztői tehetsége is. Azonban a változás szükségessége minden esetben eljön.

Az új lap nem sokban különbözött a régitől. Tudósított ifj. Dr. Korhecz Tamás találkozásáról a brit EU képviselővel, és arról is, hogy Orbán Viktor hosszasan tárgyalt Pásztor Istvánnal mivel Szerbiában parlamenti és meglepetésre elnöki választások is lesznek. A május 6-i választásra a VMSZ már március 15-én kampányt nyitott. A cél az volt, hogy százezer szavazatot kapjanak és visszaszerezzék az önkormányzatokat.²⁰

¹⁸ *Elkészült az új alkotmány.* 2011. április 27., 5. o.

¹⁹ *Viharos idők harcosától búcsúztak.* 2012. március 7., 12. o.

²⁰ *Fényt adni az igazak útján.* 2012. március 21., 22. o.

Kern Imre a vajdasági helyzetről azt nyilatkozta, hogy „*Hatvan-kétmilliárd dinárt vettek ki a zsebünkből*”.²¹ Ennyi nem fizettek vissza az adóból a Vajdaságnak az elmúlt években. A VMSZ jól szerepelt a választásokon és immár öt képviselője volt, vagyis lehetett frakciója. Ekkor azonban a VMSZ-t meglopták. Pásztor István elnökjelöltként 91 401 szavazatot kapott, kedd délután pedig ez már csak 63 262-ő volt, pedig ekkor még Szabadkán voltak azok a zsákok, amelyek a szabadkai, topolyai, kis-hegyesi és magyarkanizsai választási lapokat tartalmazták. A VMSZ listája vasárnap éjjel még 2,4 százalékot kapott, szám szerint 95 375 szavazatot, mely keddre 67 841-re csökkent. A VMSZ-nek nem volt akkor más választása, mint hogy Boris Tadićot támogassa Tomislav Nikolić ellenében. Nikolić ismét veszített, és lemondott pártelnöki tiszteréről, amit Aleksandar Vučić vett át. A vajdasági parlament elnöke Pásztor István lett, míg a vajdasági kormány elnöke Bojan Pajtić maradt. Az ország miniszterelnöke a Milošević-követő Ivica Dačić lett, akinek a támogatásával Tomislav Nikolić lett az elnök.

Ekkorra a VMSZ-nek, és a magyarságnak is elege volt abból, hogy a demokraták mindig a sarokba szorítják őket. Másrészt a haladó pártnak új elnöke volt, aki ugyan benne volt a Šešelj-féle pártban, de retorikája és fellépése teljesen átalakult. Szabadkán a városi képviselő-testület új elnöke Kern Sólya Mária lett.²² A polgármester Modest Dulić. Az év végére a népszámlálás eredményei is megleptek 253 899 magyar élt az országban.

2013-ban is megjelent a Vajdasági Magyar Kalendárium, de mellettük, Dömötör Gábor: *A szabadkai zsinagóga — 110 év virágzás és pusztulás* című könyve, valamint az újra megjelentették az 1912-ben Braun Henrik által szerkesztett, a szabadkai városházáról és építőiről szóló könyvet. Ez változás volt a lap szerkesztésében, a Kalendárium egyre kevésbé lesz jelentős, míg a tematikus kiadványok gyakoribbak lesznek.

A Hét Nap küllemében megváltozott. Április 4-én Tomek Viktor megbízott főszerkesztő bejelenti, 8 oldallal bővül a Hét Nap, vagyis 84 oldalas lesz. A Körkép rovat helyett bevezetik a Körkép a nagyvilágból, Körkép Magyarországról, illetve a Belgrádi szemmel rovatokat. A Bánáti

²¹ 2012. április 4., 14. o.

²² Ezt a tisztséget a város történetében először töltötte be nő. Az elnök asszony terveiről nyilatkozott a Hét Napnak (*Párbeszéd és tisztesség*. 2012. július 18., 19—20. o.)

Újság 5 oldalon jelenik meg, a sportoldalak száma is növekszik, a magazinrészben új rovatok jelennek meg. Március 21-étől újul meg a címloldal is. A felső részben egy sötétebb zöld színű csíkban kiemelnek egyes témákat. A címloldalra fotó vagy (ritkábban) karikatúra kerül, melyen feltüntetik a hozzá kapcsolódó cikk vagy téma címét. A 2. és a 83. oldalon gyakran vannak képriportok vagy olyan látványos események, amelyeket gazdag fotómelléklettel lehet illusztrálni. Tehát a Hét Nap küzdött az olvasókért.

A politikumban is változások történnek. A VMSZ-t Pásztor István hatékonyabbá akarja tenni, és a magyarországi választásra is készül a párt. Ebben az évben lesz az újvidéki közös magyar és szerb koszorúzás, majd Csúrogon a közös főhajtás (2013. június 26) Áder János és Tomislav Nikolić részéről. A VMSZ és az SZHP közös javaslatára a szerb parlament elfogadta a vajdasági magyar lakosság ellen 1944/45-ben elkövetett aktusok elítéléséről szóló képviselőházi nyilatkozatot.

Ebben az évben Korhecz Tamás különösen aktív volt, és a Hét Nap beszámolt minden tevékenységéről, az ösztöndíjazás már működött, és emellé a népesedési akcióterv is az asztalra került. Új ösztöndíj is útjára indult a Várady kiválósági ösztöndíj azoknak, akik figyelemre méltó doktori tanulmányokat folytatnak. Ebbe az alapítványba a saját 100 000 dollárját adta indulótökének.

Nagy veszteség lesz a szabadkai rádió privatizálása.²³ A szerkesztőség két részre bomlott, egyesek mindvégig küzdöttek érte, mások meg a Pannon rádió teljes idős magyar adásához mentek át. Ebben az évben döntöttek el, hogy Szarapka Tibor a gimnazista Kosztolányi szobrot, fogja elkészíteni, amelyet a régebbivel szemben állítanak majd fel.

A hét nap arculata jelentősen megújult. Új rovatok jelentek meg az első félévben. A számok minden oldalán színes fotók találhatóak a címloldalról eltűnt a felső, zöld csík, a kiemelt címek a teljes oldalon láthatóak, a lap nevét az eddig piros betűk helyett piros keretes fehér betűkkel tüntették fel. A vezércikk rövidebb lett, alá került a hét képe. bevezetik a heti interjú rovatot. A tv-műsor terjedelme csökkent, minden nap egy-egy oldalt kapott, ez a forma nem volt sikeres az olvasóknak nem tetszett, és a szerkesztőség kénytelen volt más megoldást találni. Szeptember 18-án már különálló mellékletként, 16 oldalon jelenik meg az RTV-műsor. A hét nap szerkesztősége jótékonykodott is, két esetben is gyógykezelésre gyűjtött.

²³ *Negyvenöt éves a Szabadkai Rádió*. 2013. december 4., 21. o.

16. A fordulat éve, a harmónia éve

Ebben a korszakban, a Hét Nap nem kellett semmi ellen, hogy küzdjön. Az országos politika, helyi magyar politikum a VMSZ-szel az élen, egy irányba mutatott. Mégis az olvasók megnyerése nagy feladat volt.

2014-ben a fő téma az MNT statútumának átformálása volt, ugyanis az Alkotmánybíróság, sok szakaszát alkotmányellenesnek ítélte. Összesen 10 módosítást kellett végrehajtani. Pásztor István az első félévet nagyon nehéznek értékelte, hiszen ismét választások is voltak. A VMSZ önállóan 250-es létszámú listával indult. A VMSZ nem csak a kisebbségi jogokkal foglalkozott, hanem a gazdasággal, az egészségüggyel, és a térségfejlesztéssel és mezőgazdasággal is.²⁴ A Demokrata párt teljesen szét-esett, és Pásztor Bálint listavezető azt nyilatkozta, hogy célszerű lenne majd a parlamenti többséghez csatlakozni.

A választást hatalmas előnnyel a Szerb Haladó Párt nyerte meg, 158 mandátumot szerzett a parlamentben. A VMSZ frakciója is immár 6 tagú lett, az új képviselő Vicsek Annamária lett. Vučić, a kormányalakító, miniszteri posztot kínált a VMSZ-nek, Pásztor István viszont államtitkári pozíciókban gondolkodott²⁵ A koalíciós szerződés alapján a VMSZ képviseletében őt államtitkár vesz részt az új szerb kormányban. Mindez érthető, de nagy fordulatot jelentette a VMSZ politikájában.

A magyarországi választás is sikeres volt, a VMSZ szövetségese a Fidesz nyert, előtte Orbán Viktor a Vajdaságban járt. Többek között a Gimnazista szobrot leplezte le.

Ezen a tavaszon volt Európai parlamenti választás is, Ekkor a Fidesz—KDNP listájára a vajdasági Deli Andor is felkerült.²⁶ A Fidesz-KDMP ezt a választást is toronymagasan nyerte, így a Vajdasági magarságnak Brüsszelben is lett képviselője.

Az országban árvíz volt az Ub és a Kolubara folyókon és vízgyűjtő területükön. A szerb-magyar kapcsolatok egyre gyakoribbak és fejlettebbek lettek. Ez volt a helyzet amikor a Hét Nap és a nemzetpolitikai célok teljesen egybeestek. Magyar-Szerb csúcstalálkozó is volt, ahol a közös érdekek mind előkerültek. Deli Andor helyét a magyarkanisai Nyilas Mihály töltötte be Oktatási, Közigazgatási és Nemzeti Közösségi Titkárság vezetője lett. Deli Andor az Európai Parlamenti szerepéről

²⁴ *Kampányrajt és választásiprogram-hirdetés.* 2014. február 19., 12. o.

²⁵ *Koalíciós tárgyalások.* 2014. április 9., 7. o.

²⁶ *Szerb részről is felismerték az EP-jelölés jelentőségét.* 2014. április 30., 8—9. o.

azt nyilatkozta, hogy számára a nemzeti közösséget érintő ügyek a legfontosabbak.

Október 26-ra Nemzeti Tanácsi választásokat írtak ki. Korhecz Tamás csak egy mandátumot vállalt, így az új jelölt, mgr. Hajnal Jenő lett. A Magyar Összefogás fölényesen nyer a 35 helyéből 31-et szerzett meg. A VMDK — Csonka Áron listáról két személy, a Másként Magyar-ságunkért — Fodor László listáról és a Magyar Liga — Új Magyar Alternatíva listáról 1-1 képviselő jutott be. A Hét Nap követte az eseményeket és Korhecz Tamással és Hajnal Jenővel is interjút készített.

A novemberi szabadkai megemlékezésen az 1944/45 áldozatokra Aleksandar Vučić, aki beszédet mondott és bocsánatot kért, ilyen még nem volt a megemlékezések sorában. Ez előtt a csúrogi, mozsori és szabalyai magyarok kollektív bűnösségét is eltörölték.

A médiahelyzet is javult. A Pannon TV új székházat kapott. És a katolikus Mária rádió is önálló műsorról indult el. A hét nap különböző előfizetési akciókkal próbálta növelni az olvasottságát. Azonban az önkormányzati rádiók magánosításának határidejét október 31-ig tolták ki, és az után le akarták zárni ezt a kérdést. Az ország EU-s csatlakozása is egyhelyben totyogott, ahogy a Koszovóval kapcsolatos tárgyalások is. Október 31-én megszűnt a Szabadkai Rádió magyar nyelvű adása. Ám a 89,6 MHz-en. November 1-jén ugyanezen a frekvencián indult útjára a Szabadkai Magyar Rádió. A Hét Nap mindkét szerkesztőségről írt.²⁷ Ebben az évben volt a „Röszei csata”, ahol az agresszív migránsok megtámadták a határátkelőhelyet, majd a magyar kormány a zöld határon át történő mozgás megakadályozására, kerítésrendszert épített.

2015-ben az MNT körüli botrányról adott híradást a lap, mivel megváltak egyes régi munkatársaiktól, és mivel fenntartásaik voltak Lovas Ildikóval kapcsolatban. Korhecz Tamás erről a Családi Kör hetilapban szólt. Ezután Lovas Ildikó minden tisztségéről lemondott. A VMSZ-ben belső ellentétek merültek fel.

17. Az eddigi utolsó fontos fordulat a lap életében

A VMSZ-szel elégedetlen közszereplőkről még augusztus 12-én írt a Hét Nap, és arról is, hogy a Magyar Mozgalom augusztus 20-án megalakult.²⁸ A szabadkai képviselő-testület 16 fős VMSZ-frakciójának 9

²⁷ *Szól a rádió (?)*. 2015. november 11., 14–15. o.

²⁸ „*Mi már szabadok vagyunk*”. 2015. augusztus 26., 14—15. o.

tagja megalakította a Magyar Mozgalom platformot.

A Hét Napban ebben az évben is különféle akciókkal próbálkoztak: Legyen Ön a hónap nyertese!, a Szelfizzen és nyerjen! Ünnepeljen stílusosan! Ünnepeljen velünk! kedvezményes előfizetési akciót abból az alkalomból hirdették meg, hogy a hetilap a 70. évfolyamába lépett. Elkészítették az Ízvarázs c. gasztronómiai kiadványt.

2016-ban újabb választásokat hirdettek meg. Varga László parlamenti képviselő kilépett a VMSZ-ből, és a Magyar Mozgalom is bejelentette, hogy indul a választáson. Megalakult a Prosperitási Alapítvány, amely a magyar vállalkozóknak nyújtott támogatást.

A választások előtt a VMSZ 82 tagot kizárt soraiból február 17-én Bácskossúthfalvi gyűlésén. A választásokon elsőprő győzelmet aratott a Szerb Haladó Párt, de a VMSZ is jól teljesített. Ez volt a jellemző minden (helyi önkormányzati, vajdasági és köztársasági) szinten. A tartományi parlament házelnöke Pásztor István lett.

Szabadkán a polgármester Bogdan Laban lett, a városi képviselő-testület elnöke Bunford Tivadar, a titkára Ladóczky Gyula.

A VMSZ egyre nagyobb bizalommal szövetkezett a Szerb Haladó Párttal. Mindkét párt szavahihető és az egyezségeket betartó volt. Kialakult a kölcsönös bizalom. Magyarország és Szerbia között is hasonló lett a helyzet.

Az év nagy fordulata lett, amikor a VMSZ ifj. Dr. Korhecz Tamást jelölte alkotmánybírónak, aki elfogadta a jelölést, ezzel a Magyar Mozgalom nagyban legyengült.

A vajdasági magyarság rendkívül sok kulturális rendezvényt szervezett meg, ezek közül a legjelentősebbek azok, amelyek a beiskolázásra hívták fel a figyelmet. A MNT kialakult gyakorlata volt már néhány éve, hogy beiskoláztatási segílyt adott az elsősöknek.

Tomek Viktor úgy ítélte meg, hogy a Nemzeti Tanácsban történt pártszakadásban az új párt, azaz a Magyar Mozgalom mellé áll, ám ennek a mozgalomnak nem volt meg a kapacitása, hogy méltó ellenfele legyen a VMSZ-nek, így mandátumának lejáratakor távoznia kellett.

A lapot Talpai Lóránt szintén fiatal főszerkesztő konszolidálta. 2016. szeptember 28-án jelent meg első vezércikke. A feladat továbbra is az maradt, hogy növelni kell az olvasói létszámot. A lapban már rég rájöttek, hogy az internetes megjelenés sokat számít, és egyre fejlesztették honlapjukat. A lap fennállásának 70. évét szerényen ünnepelte meg. A fedőlapon megjelent egy kis 70-es szám, és a munkatársakról közöltek írásokat. Szalai Attila karikaturista sikeres munkájának eredményeként

monacói meghívást kapott.

A 2017-es év markáns eseménye az április 2-i választás volt. Ennek az lett az eredménye, hogy Aleksandar Vučić már az első körben már 55%-ot szerzett és köztársasági elnök lett. Ez a sikeres korszaka máig tart. És a VMSZ, valamint Magyarország pozíciói sem változnak, sőt a két ország egyre jobb kapcsolatban van. Nő a bizalom, és egyre több gazdasági együttműködés valósul meg. Magyarországon felismerték, hogy a megmaradáshoz anyagi háttérre is szükség van, ezért a Prosperitati Alapítvány beteljesítette küldetését, ugyanis sok pályázatot bonyolított le.

Vučić helyébe új kormányfő is került, akinek az eskütételéről július 5-én számolt be a Hét Nap. Ana Brnabić az első olyan szerbiai kormányfő, aki amellet, hogy nő, nyíltan vállalta, hogy a saját neméhez vonzódik. Egyébként szakmailag rendkívül felkészült személynek tartották, kifogástalan referenciákkal.

Kovács Elvirát, szerbiai parlamenti képviselőt, az év elején Strasbourgban megválasztották az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése Kisebbségi Jogi Albizottságának alelnökévé. A magyarság érdekeinek képviselését tartotta fontosnak. Közben Szerbiában a nemzeti tanácsokról és a kisebbségekről szóló törvényt készültek megnyirbálni. Erről Hajnal Jenő is nyilatkozott²⁹, de a szöveggel egyik kisebbség sem volt elégedett. 2017-ben megújult a Hét Nap honlapja. A Nézőpont és a Közélet fontos része a lapnak. Új rovatok is megjelentek, ilyen volt például a Mérföldkö. Október 18-án *A Világ 4 Sarkából* rovat átköltözött a 67. oldalra. Folytatták a nyereményjátékok, és megjelentették a *Mesterségek nyomában* c. kiadványt.

Budapesten magyar—szerb kormányülést tartottak.³⁰ Ez fontos volt a közös bizalom kialakulásában, egy újabb lépés, amely közelebb hozta az országokat, kormányokat, és a két ország politikai vezetőit. Új határátkelőhelyek megnyitásáról is beszéltek, de arról is, hogy Magyarország segíti Szerbia útját az EU-ba (ezt az óta is teszi). Emellett, Orbán Viktor kijelentette, hogy nincsenek politikai vitáik Szerbiával. Szerbiának különösen fontos volt, hogy magyar befektetések is érkezzenek az országba. A Prosperitati Alapítvány tevékenysége is kifejezetten sikeres volt.

Ebben az évben folyt a Minority Safe Pack kezdeményezéssel

²⁹ *Mit hoznak a kisebbségi törvények?* 2017. október 18., 12—13. o.

³⁰ *Együttműködésben.* 2018. február 14., 8—9. o.

kapcsolatos aláírásgyűjtés is, amelyre a határon túli magyar kettős állampolgárokat biztatták. Magyar részről felismerték, hogy a honosság érzetét, az óvodák fejlesztésével kell kezdeni, így egy nagyszabású programot indítottak útnak. A VAMADISZ pert nyert az újvidéki Jogtudományi Kar ellen, amely az ítélet értelmében köteles volt biztosítani a felvételizést a jelentkező anyanyelvén. A Kar, viszont, ezt követően B2-es szerb nyelvvizsgálóhoz kötötte a jelentkezést.

A Fidesz harmadszor is elsöprő győzelmet aratott az április 8-i választásokon 2018-ban. Az MNT választáson pedig a Magyar Összefogás, amelyet a VMSZ támogatott, hatalmas sikert aratott: a 35 képviselői helyből 30-at szerzett meg. Ebben az évben adták át a felújított zsinagógát. A kulturális és sporttevékenység is felmenő ágban volt, ilyet 1985 óta nem nagyon írhattak.

Közben a Hét Nap augusztus 8-án számolt be, közölte, hogy új épületbe költözött, a Magyar Médiaházba. Ezen kívül tovább folytatta akcióit, nyereményjátékait. Szalai Attila, a Hét Nap karikaturistája márciusban harmadik díjjal tért haza Budapestről az *Ezüstgerely 2018 — Sport a kortárs magyar művészetben* című kiállításról.

Azonban, a példányszám csak néhány százalékot mozgott, viszont a kattintgatások egyre nőttek, és a honlapon töltött idő is egyre hosszabb lett.

Az elkövetkező évben a magyar-szerb együttműködést immár nem csak deklarációk szintjén lehetett érezni, hanem pl. a bajmoki határátkelőhely átadásán is. Azaz, a szavakat a tettek is követték. Ebben a Prosperitati Alapítvány az élen járt.

A vajdasági magyarság az európai parlamenti választáson is részt vett. A VMSZ a hagyományos értékrend mellett tette le a voksát, amelyet – úgy nézett ki – az európai néppárt képviselt. Azonban, a későbbiekben megmutatkozott, hogy Brüsszelből más a világ, a magyar bővítési biztost a nemzetközi hírű jogászprofesszort, Trócsányi Lászlót nem találták „megfelelőnek”, így Várhelyi Olivér tölti be ciklust ma (2022-ben) is.

Egyébként a politikai életben sikerek történtek, a szerb és a magyar kormány immár ötödik alkalommal ült össze, az anyakönyvi kivonatok kétnyelven történő kiadása elkezdődött. Ferenc Pápa romániai látogatásán meglátogatta a magyarok lakta vidéket is, és Csíksomlyón szentmisét celebrált. Fehér Márta pedig a Vajdaság én így szeretlek c. könyvével sikert aratott, a kiadója a Hét Nap volt. Szabadkán a VM4K Vajdasági Magyar Képző-, Kutató- Kulturális Központ kiemelkedő mennyiségű és minőségű programot valósított meg. A Hét Nap oldalain

a kultúra, a kulturális emlékezet, és a sikerek voltak. A lap ideális helyzetben volt, új székházban, modern számítógépekkel mindennel, ami kellett. Azonban, 2020-ban a világjárvány a médiateret és érintette.

A Hét nap szerzői otthonról, és a lehető legkevesebb mozgással csinálták a lapot. A COVID szétörte a nemzeti összetartozás évét is. Nem lehetett ott és annyit ünnepelni, mint amennyit terveztek. Ebben az évben különösen számos kiemelkedő zenész, színész hunyt el.

Rendezvényeket, ünnepeket csak szabadtéren, maszkkal lehetett megtartani. Elmaradt Pásztor István szokásos március 15-i beszéde is, hiszen a Jadran Mozi színpadán nem tartózkodhattak emberek, pedig mint minden évben, ekkor is volt mit mondania. Pannon TV leadta a beszédet. A 2020-as év arról is emlékezetes marad, hogy az oktatást kreatív módon próbálták megoldani az internet és a TV segítségével. A szerb és magyar hatóságok megtalálták a módját, hogy a diákok, ingázó munkások átjárhassák a határokat.

Azonban, a járványhelyzet nem volt stabil, mindig ott volt a lehetőség arra, hogy egy új mutáció gyorsabban fertőzzön. Ráadásul Szerbiában 2020-ban ismét választásokat szerveztek. A járvány miatt nem április 26-án, hanem június 21-én tartották meg. A polgárok 2012-ben, 2014-ben és 2016-ban is szavaztak.

A VMSZ szokás szerint egyedül indult a választásokon. Azonban, ez a választás más volt, ugyanis Szabadkára tették a hangsúlyt. Szlogenjük a „*Közösség. Fejlődés. Jövő.*” volt. A szükséges aláírásokat igen gyorsan megszerezték. A szabadkai listán Pásztor Bálint állt, és keményen küzdött, hogy több szavazatot kapjon mint a Szerb Haladó Párt.

A VMSZ történelmi sikert ért el.³¹ A helyi önkormányzati választáson maximálisan jól szerepeltek. A tartományi parlamentben 6 helyett 11 képviselője lett, Pásztor István pedig továbbra is házelnök maradt. Szabadkán a Haladók Stevan Bakić elnökjelölttel győztek, a VMSZ frakciójában komoly múlttal rendelkező személyek kerültek. A városi képviselő tanács elnöke Pásztor Bálint lett.

A választások után folytatódott a munka, és sikerek sorjázta. A Magyarországról érkező adományok, és az, hogy ezek érkezését nem akadályozta meg a szerb kormány, azt jelentette, hogy a vajdasági magyarság az elmúlt években fejlődhetett. A Magyarországról érkező pénzek nem csupán apróságokra voltak elegendők, hanem egy sor közösségi tér újult meg, vagy épült fel, nem csak könyvek érkeztek, hanem színházi

³¹ A VMSZ történelmi sikere. 2020. június 24., 7. o.

előadások jöttek létre, nem csak a népi kultúra ápolása történt. Magyarországról elkezdtek befektetni a vajdasági sportba, amelyek nem csak a magyarok számára érdekesek, mert ha hozzájárul a többségi nemzettel ill. más kisebbségekkel való együttműködéshez, akkor is eléri célját. A szórványra is oda lehetett figyelni, óvodák jöttek létre a legújabb elképzelések alapján, és játékokkal. A Hét Nap is több könyvet, kiadvány adott ki. A Nemzeti Tanács döntése alapján Tóth Lívia szeptember 23-ától lett a lap főszerkesztője. Ő az első nő főszerkesztő és aki semmi mást nem csinált karrierje folyamán csak újságírással foglalkozott. Talpai Lóránt főszerkesztősége alatt az újság egy nyugodt mederbe terelődött, így az új főszerkesztő belekezdhet ötletei megvalósításába, aki megtiszteltetésnek, felelősségnek és lehetőségnek látja az előtte álló kihívásokkal való szembeállítás lehetőségét. Először is a megfelelő módon ünnepelte meg a Hét nap 75. évét, az elmúlt évtizedekben többnyire csak átsuhantak a kerek évfordulókon. Magyarország immár több mint tíz éve sikeresen valósítja meg nemzetpolitikai célkitűzéseit, ami egyre jobb eredményeket hoz.

Az ünneplő Hét Nap 75. évében leplezték le Bíró Károly szobrát, mintha csak a városházába menne a polgármester. Szabadka Bíró Károly nélkül nem lenne az, ami, a mai generáció feladata pedig az, hogy tovább vigye művét, még akkor is, ha Bíró Károly magasra tette a mércét.

Összegzés

A Hét nap elmúlt 35 évében több kanyart írt le, és több változáson esett át. A 2020-as COVID az ex machina kategóriájába tartozik, amire nem lehetett hatással.

A legnagyobb törés az volt, amikor 1993-ban megpróbálták megsemmisíteni a lapot. Kisebb fordulatok voltak, amikor óvatosan szembefordultak a rendszerrel, az infláció miatt. Tomek Viktor szembefordulása a VMSZ-szel is egy ilyen kisebb fordulat, ugyanúgy, ahogy Talpai Lóránt korrekciója is.

Nagyobb megrázkódtatásokat az 1991-es és az 1999-es háborúk okoztak. Az október 5-i rendszerváltás hasonlóan drámai, de pozitív jelentőségű elmozdulás volt, ugyanúgy, ahogy a Dayton-i megállapodás aláírása is. Ezen kívül két inflációs periódus volt, amely megtépázta a lapot.

Fordulópont volt, amikor ismét egy vállalható rendszerben dolgoztak. Ez a Đinđić korszak volt, valamint a mai. De az is fordulópont

volt, amikor felismerték, hogy a Demokrata Párttól túl sokat nem várhattak. Meghökkenítő volt, amikor a Szerb Haladó Párt lett az az erő, akivel tárgyalni lehetett, amely be is tartotta a megegyezéseket, és akikkel a VMSZ partneri kapcsolatot hozott létre. Az egyik legfontosabb fordulat az volt, amikor a Lap felfedezte az anyaországi lehetőségeket, és amikor teljes egészében megvalósíthatta magyar szellemiségét. Ez a szerb hatalmat tiszteletben tartó, de a magyar szellemiséget őrző állapot tart ma is.

Felhasznált irodalom:

Könyv:

PETKOVICS Kálmán (1986) A Hét nap útja. Forum könyvkiadó, Újvidék

Hetilap:

BÚS Ottó: *Utcahosszal a többiek előtt.* 2002. augusztus 14., 7. o.

DANKÓ László: *Vádló kérdések.* 1992. május 8., 6-7. o.

DUDÁS Károly (2007) Hétköznapi fasizmus, május 16., 3. o.

DUDÁS Károly: *Alapítócsere avagy: az autonómia felé.* 2004. július 14., 3. o.

G. KESZÉG Valéria: *Aki mer, az veszít is.* 1993. február 12., 5. o.

MAKAI József: *Papír és megfogalmazás.* 1991. március 8., 12-13. o.

NÉMETH János: *Repül a trafik.* 1990. november 2., 10. o.

NÉMETH János: *Harmadik nekifutásra.* 1992. május 1., 5. o.

NÉMETH Jánosnak Rafail Ruzskovszki: *A sajtó sem kivétel.* 2001. augusztus 1., 7. o. nyilatkozta tartományi tájékoztatási titkár

OROSZ Ibolya: *Kötelességünk a maximumra törekedni.* 1991. május 17., 12-13. o.

Orosz Ibolya: *Legalább 500 MNT-ösztöndíj.* 2010. december 1., 7. o. *Mire költik ezek a pénzt?* 2009. augusztus 26., 10—11. o.

SZABÓ Hangya Teréz Radovan Jelašićtyal

SZŐKE Katalin: *Csalóka ígéret.* 1992. november 13., 6. o.

Internetes források:

Vamadia (Az összes Hét Nap, Új Hét Nap, 2x7 Nap és Szabad Hét Nap elérhető):

– <https://www.vamadia.rs/periodika/uj-het-nap> (A letöltés dátuma: 2022. május 31.)

– <https://www.vamadia.rs/periodika/7-nap?periodika%5B0%5D=evfolyam%3A49> (A letöltés dátuma: 2022. május 31.)